

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt ketvirtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2022 m. sausio 7 d.

Nr. 1 (1455)

Dvasinės ir fizinės stiprybės pavyzdys Partizanui Jonui Abukauskui – 95 metai

Vytautas INDRAŠIUS

Buvęs partizanas Jonas Abukauskas gyvena Remeikių kaime, Užpalių seniūnijoje, Utenos rajone. „Geležinis žmogus, – kalba jį pažįstantys, – tiek metų iškentėjo lageriuose, neprarado nei sveikatos, nei savo įsitikinimų.“ Ir pats Jonas tai patvirtindamas sako: „Ramios jaunystės kaip ir neturėjau. Mane, septyniolikmetį jaunuolį, 1944 m. spalio 26 d. nuteisė penkeriems metams už tai, kad pro mano gimtuosius Norvaišius praėjus frontui, rinkau kareivių pamestus ginklus, dalijau juos kitiems, o su vienu 1944 m. rugsėjo 1 d. suėmė. Sako, ruošis priešintis tarybų valdžiai...“

Jonui Abukauskui įteikiama Laisvės premija, 2019 m. sausio 13 d.

„Iš Šilutės lagerio grįžau 1947 m. rugpjūčio 3 d. išvargęs, silpnas ir išbadėjęs. Gyvenau, dirbau, į mišką manęs niekas nevarė. Bet, kai gavau šaukimą į kariuomenę, nusprendžiau: „Ne, šito jau nebus“ ir įstojau į brolių Felikso ir Broniaus Stasiškių partizanų būrį. Stasiškiai buvo iš kaimyninio Žaibiškių kaimo, gerai mane pažinojo ir pasitikėjo. Partizanavau nuo 1949 m. birželio iki 1952 m. vasario pradžios, daugiau nei metus buvau Audros partizanų būrio vadu,“ – taip ne kartą yra man pasakojęs buvęs kovotojas Jonas Abukauskas.

Nors jau penkeri metai akys nemato šviesos, bet žino, kurioje vietoje saugo savo būrio vyrų nuotraukas, paprašo dar kartą į jas pažiūrėti. Nors akys nemato, bet širdis išsaugo jų vardus, pavardes, slapyvardžius. Tereikia pasakyti pavardę ir Jonas Abukauskas tarsi iš knygos skaito jų gyvenimus, paskutinių susirėmimų vietas.

(keliama į 4 psl.)

Juozo Lukšos jubiliejinus metus palydint

2021 metais, Seimo pirmininkės pavaduotojai Radvilei Morkūnaitei-Mikulėnienei inicijavus ir LR Seimui priėmus nutarimą paminėti Lietuvos laisvės kovotojo, karžygio – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio atstovo užsieniui majoro Juozo Lukšos 100-ąsias gimimo ir 70-ąsias žūties metines, buvo gausu renginių: dokumentinių filmų peržiūrų, istorinių leidinių sutiktuvių, parodų, žygių, susitikimų, konferencijų, supažindinusių su šio jauno, talentingo Lietuvos inteligento gyvenimu ir Laisvės kova, įmynusia vieną žymiausių brydžių Lietuvos ginkluotosios rezistencijos istorijoje.

Juozo Lukšos žūties vietoje kalba Dalia Lukšaitė-Maciukevičienė

Prie Juozo Lukšos rezistencinės veiklos garsinimo keliais renginiais prisidėjo ir VŠĮ „Lukšų vyrai“, iš kurių išpūdingiausias, vasarą surengtas keturračių žygis per Lietuvą ir Lenkiją: iš Lukšų sodybos Juodbūdyje išvažiavę žygeiviai pakartojo Juozo Lukšos ir jo ginklo brolių 1947 m. kelionės atkarpą „per geležinę uždangą“ iš tuomet sovietų okupuotos Lietuvos.

Gruodžio 31 dieną besibaigiančius 2021-uosius ir Juozo Lukšos minėjimo metus palydėti prasmingai vėl gi sumanė VŠĮ „Lukšų vyrai“ įkūrėjas Gintautas Mauricas. Organizacijos narius, Lietuvos pasipriešinimo istorijai neabejingus tautiečius jis pakvietė susirinkti Juozo Lukšos žūties vietoje, prie paminklo Pabartupyje, prisiminti ir pagerbti Laisvės kovotojus.

(keliama į 8 psl.)

Generolo Kazio Ladigos 80-osioms nužudymo metinėms

Stasys IGNATAVIČIUS

Ankstų 1941 m. gruodžio 19 d. rytą keli Sol Ilecko (Orenburgo sritis, Rusija) kalėjimo prižiūrėtojai – enkavedistai atidarė kameros duris ir išsivedė generolą Kazį Ladigą... Daugiau generolas į kamerą negrižo...

Būsimasis Lietuvos kariuomenės savanoris, Nepriklausomybės kovų karvedys Kazys Ladiga gimė 1893 m. gruodžio 25 d. Iškonyse (Biržų aps. ir valsč.), pasiturinčių ūkininkų šeimoje, todėl turėjo galimybę mokytis. Kazys baigęs Biržų pradinę mokyklą, vėliau tęsė mokslus privačioje Pav-

Generolas Kazys Ladiga

lovskio gimnazijoje, Vilniuje. Gimnazijoje aktyviai reiškėsi „Baltojo Kryžiaus“ abstinentų draugijoje. Po gimnazijos įstojo į Vilniaus karo mokyklą ir ją baigė 1914 m. gruodžio 1 d. turėdamas pėstininkų jaunesniojo karininko laipsnį.

Tuo metu Europoje griaudėjo Pirmojo pasaulinio karo pabūklai. K. Ladiga buvo paskirtas į Rusijos imperijos kariuomenės 70-ąjį pėstininkų pulką ir išsiųstas į frontą. Mūšiuose pasižymėjo narsa, buvo du kartus sužeistas, kelis mėnesius gydėsi karo ligoninėse. Už pasižymėjimą ir narsumą kovos laukuose buvo apdovanotas visais Rusijos imperijos ordinais pagal vyresniojo karininko rangą. Nėra gavęs tik Šv. Jurgio kardo.

1917 m. pradžioje jam buvo suteiktas kapitono laipsnis.

(keliama į 6 psl.)

Rasos Juknevičienės iniciatyvą parėmę EP nariai kviečia sovietų vykdytas masines represijas pripažinti nusikaltimu žmoniškumui

Daugiau nei 80 įvairioms politinėms grupėms atstovaujančių Europos Parlamento (EP) narių parašais parėmė europarlamentarės Rasos Juknevičienės iniciatyvą parengtą kreipimąsi, skirtą 30-osioms Sovietų sąjungos iširimo metinėms ir 80-osioms sovietų vykdytų tremčių iš okupuotų Centrinės ir Rytų Europos valstybių metinėms. Tarp pasirašiusių dokumentą yra EP vicepirmininkė Roberta Metsola, Europos liaudies partijos frakcijos pirmininkas Manfredas Vėberis (Manfred Weber) ir kiti europarlamentarai.

EP narė R. Juknevičienė akcentuoja, kad šiuo išsamiu dokumentu siūloma įvertinti buvusioje Sovietų sąjungoje vykusius istorinius įvykius, nes tarptautiniu lygiu nebuvo morališkai ir teisiškai įvertintos sovietų vykdytos masinės tremtys ir Gulagų sistemos žiaurumai.

„Rusija yra agresyvi ir todėl, kad savo lyderių praeities nusikaltimus vertina kaip šlovingus ir juos garbina. Kol Rusija neįvertins savo istorijos, tol ji ir bus tokia agresyvi ir bandys perbraižyti Europos žemėlapi“, – teigia europarlamentarė.

Ji apgailestavo, kad šio dokumento priėmimui Parlamente nepritarė kraštutiniai kairieji, socialistai, žalieji bei liberalai.

Kreipimesi, kuriame apžvelgiamos sovietų vykdytos masinės represijos buvusios SSRS teritorijoje, pažymima, kad sovietų vykdytos tremtys, visa Gulagų sistema ir komunistinio režimo nusikaltimai Europoje turi būti pasmerkti ir prisimunami, nes jie atspindi esminių ES vertybių svarbą ir Europos Parlamento priimtomis rezoliucijomis suformuotą poziciją, kad daugiau negalima leisti įvykti tokiems nusikaltimams ir jie neturi pasikartoti.

Taip pat dokumente pabrėžiama, kad „Rusijos valdžia vykdo istorinį revizionizmą, atgaivino Stalino kultą ir šlovina sovietinį režimą, o Rusijos vyriausybė aktyviai skleidžia istorinę dezinformaciją Europos Sąjungoje ir jos kaimynystėje bei pačioje Rusijoje, siekdama poliarizuoti visuomenes

bei pateisinti Rusijos agresiją ir teritorines ambicijas, nukreiptas į buvusias sovietų okupuotas teritorijas“.

Šiuo kreipimusi nusikaltimu žmoniškumui pripažįstami 1941 m. bir-

šeimoms ir artimiesiems, taip pat ir komunistinių režimų aukoms visoje Europoje.

Vertinama, kad Gulago kalinių skaičius siekė apie 15–18 mln. žmo-

Europarlamentarė Rasa Juknevičienė

želio mėnesį vykę trėmimai ir kiti masiniai trėmimai, kurie buvo užsakyti, suplanuoti ir įvykdyti sovietinio režimo, taip pat ir visa Gulagų sistema. Dokumentu įtvirtinta nuostata, kad sovietų vykdytų trėmimų ir Gulago aukų istorija yra neatskirama bendros Europinės istorijos dalis. Jame išreiškiama pagarba ir užuojauta sovietinių Gulagų ir tremčių aukoms ir išgyvenusiems asmenims, jų

nių, kurių bent 1,5 mln. – pradingo.

Be to, dokumente pažymima, kad Rusijos valdžios institucijos pareikalavo uždaryti Žmogaus teisių centrą „Memorial“ ir Tarptautinį Memoria-lą, kuriuos prieš 30 metų įsteigė Nobelio taikos premijos laureatas Andrejus Sacharovas, ir kurie vykdė istorinius masinių trėmimų, Gulagų ir kitų sovietų režimo nusikaltimų tyrimus bei vykdė žmogaus teisių gyni-

mo veiklą ir teikė nuolatinę paramą Rusijos politiniams kaliniams.

Kreipimesi taip pat kviečiama gegužės 27 dieną paskelbti Europine Gulagų aukų diena, nes šią dieną 1953-iaisiais įvyko didžiausias Norilsko „Gorlago“ stovyklos kalinių sukilimas.

Dokumente pabrėžiama, kad Rusijos Federacija atsisako atskleisti masinių sovietų represijų aukų palaidojimo vietas ir toliau nesuteikia priėjimo prie sovietinio laikotarpio archyvo.

Taip pat jame smerkiamas visų formų totalitarizmas ir jo nusikaltimai, išreiškiama pagarba Nacizmo tironijos aukoms, ir ypač Holokausto aukoms.

Kreipimusi ES šalys narės kviečiamos įtraukti nacizmo ir komunizmo totalitarinių režimų istoriją ir analizę į mokyklų ugdymo programas, taip pat rekomenduojama įtraukti sovietų vykdytų deportacijų ir Gulagų istoriją. Be to, jame išreiškiama parama atminties iniciatyvoms, pavyzdžiui, Europos atminties ir sąžinės platformos pasiūlytam memorialui totalitarinių režimų aukoms Briuselyje.

Taip pat siūloma įkurti Europos komunizmo aukų muziejų ir ryškiau atspindėti masinių trėmimų ir Gulagų istoriją nuolatinėje Europos istorijos namų ekspozicijoje.

Šis dokumentas išsiųstas Europos Parlamento vadovybei, Europos Komisijai, Europos Tarybai, nuolatinėms ES šalių narių atstovybėms Briuselyje bei ES pirmininkaujantiesiems Slovėnijai.

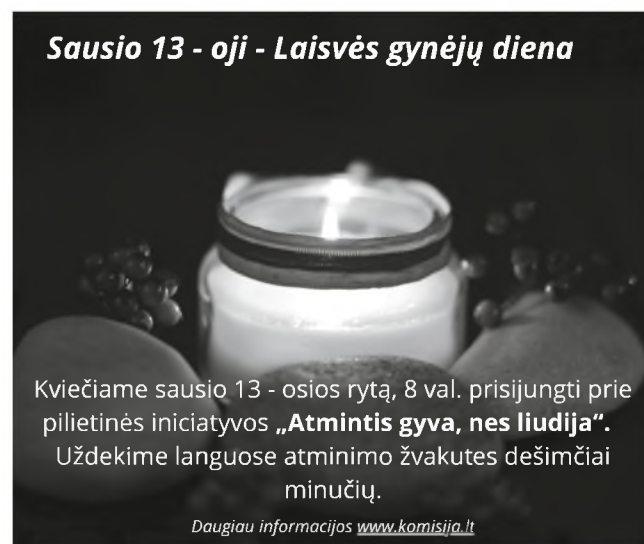
Sausio 13-ąją minėkime kartu visuotine pilietine iniciatyva „Atmintis gyva, nes liudija“

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinių okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti kviečia Lietuvos švietimo įstaigas, valstybės institucijas, organizacijas bei visus geros valios žmones paminėti prieš trisdešimt vienerius metus pasiektą pilietinę pergalę prieš agresorių ir prisijungti prie pilietinės iniciatyvos „Atmintis gyva, nes liudija“.

Kviečiame visoje Lietuvoje, visus kartu, sausio 13 dieną, 8 valandą dešimčiai minučių languose uždegti vienybės, atminimo ir pergalės žvakutes (užgesinkime šviesą ir ties lango viduriu pastatykime ir uždekime žvakę – žvakės neturi užstoti lango rėmas). Iniciatyvos simbolis – žvakė, simbolizuoja gyvybę, šviesą, teisingumą, atmintį ir vienybę.

Pilietine iniciatyva „Atmintis gyva, nes liudija“ prisimenamas 1991 metų sausis, kai vienybės ir laisvės siekio vedini Lietuvos piliečiai pasiekė istorinę pergalę. Tauta atsilaikė prieš sovietinių okupantų ir vietinių kolaborantų agresiją bei bandymą karine jėga įvykdyti perversmą ir apgynė atkurtos valstybės nepriklausomybę.

Pilietinė iniciatyva „Atmintis gyva, nes liudija“ Lietuvoje vyks jau penkioliktą kartą. Kasmet minėjimas

įgauna naują, ypatingą prasmę, nes, pasak žiniasklaidoje skambėjusios frazės: „Laisvėje gimusios kartos Sausio įvykius pažįsta tik iš istorijos vadovėlių ir negausių dokumentinių kadru“. Todėl labai svarbu perduoti

žinią jaunajai kartai apie 1991 metų sausio įvykių prasmę mūsų valstybei.

Prieš 31 metus Lietuva nebuvo NATO ir ES nare, Lietuvos teritorijoje vis dar šeimininkavo okupacinė kariuomenė, tačiau vieninga ir laisvės trokštanti tauta tomis dienomis apgynė Nepriklausomybę ir pasipriešino agresoriui. Manome, kad ir šiandien pilietiškumas ir visuotinis pasiryžimas ginti savo šalį yra kertinis potencialų agresorių atgrasantis veiksnys. Artėjantis Laisvės gynėjų dienos minėjimas yra puiki progą parodyti ne tik sau, bet ir visam pasauliui (taip pat ir potencialiems agresoriams), kad ir šiandien esame vieningi ir

pasiruošę apginti iškovotą laisvę.

Ši pilietiškumo iniciatyva organizuojama nuo 2008 metų, tuomet minėjimus organizavo daugiau nei 100 mokyklų. Kasmet šią iniciatyvą palaikančių švietimo įstaigų ir kitų institucijų daugėja. Nuo 2010 metų iniciatyvą „Atmintis gyva, nes liudija“ aktyviai palaiko ne tik Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos, bet ir Lietuvos Respublikos ambasados užsienyje, valstybės institucijos.

Ketinantys prisijungti prie pilietinės iniciatyvos „Atmintis gyva, nes liudija“ galite registruotis: <https://www.komisija.lt/renginiai/kvieciame-dalyvauti-pilietineje-iniciatyvoje-atmintis-gyva-nes-liudija-2/>.

Iškilius klausimams, išsamesnę informaciją mielai suteiksime tel. 8 706 63 818, 8 706 63 804 arba el. paštu: ingrida.vilkiene@lr.lv, komisija@lr.lv; daugiau informacijos apie šią iniciatyvą ankstesniais metais: www.komisija.lt.

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti

Įvykiai, komentarai

Pasaulis ir Lietuva: ką apie tai skaito Amerikos lietuviai? Įvykiai pasaulyje

2021 m. gruodžio 30 d. JAV, Vokietijos, Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės užsienio reikalų ministrai išreiškė aiškiai ir stipriai paramą Lietuvai, susiduriančiai su augančiu Kinijos politiniu ir ekonominiu spaudimu.

Bendrame pokalbyje JAV Valstybės sekretorius Antony Blinkenas, Prancūzijos užsienio reikalų ministras Jean-Yves Le Drianas, Vokietijos ministrė Annalena Baerbock ir Jungtinės Karalystės užsienio reikalų sekretorė Elizabeth Truss „pabrėžė savo solidarumą su Lietuva, kuri patiria augantį Kinijos Liaudies Respublikos politinį spaudimą ir ekonominę prievartą ir atmetė tokius poelgius“.

Lietuvos užsienio reikalų ministerija praneša, kad viešojoje erdvėje užsienio reikalų ministro vardu yra platinama suklastota informacija, susijusi su Lietuvos dalyvavimu Pekino žiemos olimpinėse žaidynėse. „Vertiname tai kaip informacinę ataką“, – teigiama pranešime.

Gruodžio 29 d., minint Lietuvos Respublikos pripažinimo ir diplomatinių santykių tarp Lietuvos ir Čekijos užmezgimo šimtmetį, dvylikoje Čekijos apskričių suplevėsavo Lietuvos vėliavos. 1922 m. sausio 5 d. užmegzti Lietuvos ir Čekoslovakijos diplomatiniai santykiai, o 1991 m. rugsėjo 9 d. diplomatiniai santykiai tarp dviejų valstybių buvo atkurti. 1993 m. sausio 6 d. užmegzti diplomatiniai santykiai tarp Lietuvos ir Čekijos Respublikos.

Minint vėliavos dieną (Sausio 1-oji), Gedimino pilies bokšte šeštadienį Garbės sargybos kuopos kariai iškėlė naują Lietuvos valstybės vėliavą. 103-iasias metines skaičiuojančią ceremoniją Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen įvardija, kaip progą prisiminti pilietiškus žmones. Krašto apsaugos ministerijos teigimu, pernai bokšte plevėsavusi ir per ceremoniją iškilmingai nuleista vėliava bus patikėta saugoti Vilniaus „Laisvės“ gimnazijai.

Vėliava kasmet įteikiama labiausiai pilietišku pasižymėjusiai mokyklai, ši tradicija tęsiama nuo 2005 metų. Vilniaus „Laisvės“ gimnazija atrinkta ir įvertinta už jos kryptingą veiklą, pateisinančią gimnazijai suteiktą vardą, Lietuvos rezistencijos atminimo puoselėjimą, taip pat už aktyvią veiklą, sutelkiančią ne tik gimnazijos ir Naujosios Vilnios bendruomenę, bet ir įtraukiančią kitas Lietuvos mokyklas. Trispalvė kaip laisvos Lietuvos ženklą 1919 m. sausio 1 d. Gedimino pilies bokšte pirmą kartą iškėlė dešimties savanorių būrys: karininkas Kazys Škirpa, karo valdininkai Jonas Nistelis ir Petras Gužas, kareiviai Albinas Rauba, Romualdas Marcalis, Pranas Plauska, Jonas Norvila, Mikas Slyvauskas, Vincas Steponavičius ir Stasys Butkus. Tuomet pakelta vėliava buvo palydėta šūviais, po to sava-

Gruodžio 28 d. didžiausiam Vakarų Kranto mieste Hebrone Lietuvos ryšių su Palestina biuras, bendradarbiaudamas su Hebrono pramonės amatų ir prekybos rūmais ir Palestinos komunikacijos ir vystomojo bendradarbiavimo centru, surengė Lietuvos kultūros dieną. Renginio metu pristatytas Lietuvos totorių istorijos ir kultūros metams skirtas dokumentinis filmas „Ištikimybės žiedas“ (su arabiškais subtitrais) bei Lietuvos ryšių su Palestina biuro kartu su Trakų istorijos muziejumi parengta paroda arabų ir anglų kalbomis „Lietuvos totorių paveldas“.

Lietuvos kariuomenė 2022 m. bus aprūpinama moderniais optiniais taikikliais. „Modernizuodami Lietuvos kariuomenę pagrindinį dėmesį skiriame kariui, o siekdami užtikrinti jo užduočių įvykdymą, norime jį tinkamai aprūpinti ir modernia ginkluote. Optiniai taikikliai – dar vienas žingsnis šio tikslo link“, – sako krašto apsaugos viceministras Vilius Semeška šv. Kalėdų išvakarėse, Gynybos resursų agentūrai prie Krašto apsaugos ministerijos priėmus pirmąją 830 optinių taikiklių siuntą.

Gruodžio 20–26 d. NATO oro policijos funkcijas Baltijos šalyse vykdantys naikintuvai du kartus kilo atpažinti ir lydėti tarptautinėje erdvėje virš Baltijos jūros skridusių Rusijos Federacijos (RF) karinių orlaivų.

Gruodžio 22 d. užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis su-

sitikime su Lietuvoje reziduojančiais ir Lietuvai akredituotais Europos Sąjungos (ES) šalių ambasadoriais aptarė aktualius ES darbotvarkės klausimus. Ministras padėkojo už ES institucijų ir valstybių narių paramą Kinijos ekonominio, politinio ir diplomatinio spaudimo Lietuvai akivaizdoje, akcentavo, jog krizių metu ES privalo veikti išvien bei saugoti savo nares. ES šalių ambasadoriai išreiškė solidarumą su Lietuva, pabrėžė bendro vieningo ES šalių veikimo svarbą.

Gruodžio 21 d. užsienio reikalų viceministras Egidijus Meilūnas susitiko su vizitu į Lietuvą atvykusių Vokietijos federalinės užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretoriumi dr. Tobias Lindneriu. Susitikimo metu aptarti dvišaliai santykiai, saugumo situacija regione, agresyvūs Rusijos veiksmai ir galima parama Ukrainai, bendradarbiavimas Indijos–Ramiojo vandenyno regione bei Kinijos vykdomas ekonominis spaudimas Lietuvai. Vizito metu T. Lindneris kartu su delegacija lankėsi Rukloje, kur susitiko su NATO eFP bataliono kariais iš Vokietijos.

Gruodžio 21 d. užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis dalyvavo nuotoliniame Šiaurės ir Baltijos šalių aštuoneto (ang. Nordic-Baltic Eight, NB8) užsienio reikalų ministrų susitikime, kuriame ministrai aptarė situaciją Baltarusijoje, santykių su Kinija bei aktualius Jung-

tinių Tautų (JT) ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) darbotvarkės klausimus, diskutavo teisės viršenybės Europoje tema.

Gruodžio 20 d. užsienio reikalų viceministras Arnoldas Pranckevičius kartu su Prancūzijos valstybės sekretoriumi Europos reikalams Clementu Beaune atidarė Užsienio reikalų ministerijos organizuotą konferenciją „Ruošiantis 2022 metams: Kokie iššūkiai Lietuvos laukia Europos Sąjungoje?“ Konferencijoje aptarta kaip veiksmingiau atspindėti Lietuvos interesus Europos Sąjungoje (ES) ateinančiais metais, pristatyti prasidedančio Prancūzijos pirmininkavimo ES Tarybai prioritetai.

Gruodžio 19 d. Lietuvos ambasados Armėnijoje atstovai dalyvavo pirmosios tiesioginės Jerevanas–Vilnius oro jungties inauguracijos ceremonijoje, vykusioje Jerevano Zvartnoco tarptautiniame oro uoste. Ceremonijos metu ambasada pirmiesiems keliautojams, skrendantiems tiesiogine jungtimi iš Jerevano į Vilnių, dalijo simbolinius suvenyrus, į lėktuvą lipančius keleivius prie vartų pasitiko ir su muzika palydėjo atlikėjas Jurgis Didžiulis, o lėktuve, vos kirtus Lietuvos oro erdvę, atlikėjas keleiviams ir įgulai surengė muzikinį pasirodymą. Šiuo metu planuojami du savaitiniai skrydžiai Vilnius–Jerevanas–Vilnius, vykdomi aviakompanijos „Wizz Air“.

Komentarai Lietuvoje

norai sugiedojo Lietuvos himną.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda pareiškė užuojautą dėl kovotojo už Lietuvos laisvę partizano Bronislovo Juospaičio-Direktoriaus mirties. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretais B. Juospaitis-Direktorius 1998 m. buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžiumi, 2000 m. – Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu ir Lietuvos nepriklausomybės medaliu. 2018 m. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio partizanų grupei buvo paskirta Laisvės premija. Šiai grupei priklausė ir B. Juospaitis-Direktorius.

Gruodžio 21 d., Lietuvos Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė telefonu kalbėjosi su JAV Valstybės sekretoriumi Antony Blinken. Pokalbyje taip pat dalyvavo užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis. Ministrė Pirmininkė padėkojo JAV už reikiamą solidarumą ir paramą Lietuvai. Pokalbio metu aptarta JAV parama Lietuvai, atsakant į Kinijos ekonominį spaudimą. „Svarbu, kad tarptautines taisykles gerbiančios bendramintės valstybės būtų solidarios ekonominio spaudimo akivaizdoje. Turime toliau keistis informacija ir koordinuoti veiksmus tiek ES viduje, tiek su JAV, tiek ir su Indijos–Ramiojo vandenyno demokratinėmis valstybėmis,“ – sakė Lietuvos premjerė.

Lietuvos dar 2014-aisiais pateiktas prašymas dėl kiaušinių produktų eksporto įtrauktas į JAV Federalinį teisės aktų registrą. Tikėtina, kad jau po dviejų mėnesių neliks kliūčių leisti Lietuvos eksportuotojams siųsti į JAV lietuviškus kiaušinių produktus, tokius kaip kiaušinių baltymų ir trynių miltai, šaldyta ar džiovinta kiaušinių masė ir t. t. Pasak žemės ūkio ministro Kęstučio Navicko, tai – vienas svarbiausių žingsnių siekiant atverti JAV rinką lietuviškiems kiaušinių produktams. Jei JAV Maisto saugos ir priežiūros tarnyba pripažins Lietuvą tinkama eksportuoti kiaušinių produktus į šią šalį, ji taps antrąją ES šalimi po Nyderlandų, gausiančia tokių leidimą.

Daugiausia į JAV eksportuojama lietuviškos kilmės kviečių glitimo. Praėjusiais metais jo eksportas siekė 38,9 proc. visų į JAV eksportuotų lietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų vertės. 31,6 proc. visų į JAV eksportuotų lietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų praėjusiais metais sudarė sūriai ir varškė.

Lietuvą pasiekė naujų COVID-19 liga sergantiems pacientams skirtų vaistų siunta. Farmacijos kompanijos „Roche“ sukurtas preparatas „Rona-preve“ (kasirivimabo ir imdevimabo derinys) bus skiriamas nesunkia COVID-19 ligos forma sergantiems ligoninių pacientams, kuriems nereikia papildomo deguonies.

Sausio 2 d. užsakomuoju skrydžiu iš Lietuvos į Iraką išvyko 98 Irako piliečiai, sutikę savo noru grįžti į gimtąją šalį. Tai pirmasis toks užsakomasis skrydis iš Lietuvos, skirtas į kilmės šalį grįžtantiems neteisėtai Lietuvos sieną kirtusiems asmenims, nes jiems nesuteiktas prieglobstis. Iš Lietuvos į kilmės šalį jau sugrįžo 537 migrantai, 482 iš jų – savanoriškai. Penkiuose Užsieniečių registracijos centruose gyvena 3166 užsieniečiai.

Pasienyje vykdomų darbų eigą „EPSO-G“ grupės atstovai pristatė Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė vadovaujama Fizinio barjero prie sienos su Baltarusija projekto priežiūros komisijai.

Parengta pagal „Dirvos“ informaciją

Skelbimas

LPKTS Kauno filialas kviečia buvusius politinius kalinius, tremtinius, Kauno Sąjūdžio, TS-LKD narius kartu paminėti **Sausio 13-ąją**.

10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Po pamaldų padėsime gėlių prie Laisvės paminklo. **12 val.** koncertas LPKTS buveinės salėje, antrame aukšte, Laisvės al. 39.

Dvasinės ir fizinės stiprybės pavyzdys Partizanui Jonui Abukauskui – 95 metai

(atkelta iš 1 psl.)

Žino jų gimines, su jais palaikė ryšius, dešimtims parašė atsiliepimus kovotojo ar ryšininko statusui gauti.

Dvidešimt ketveri metai sovietiniuose Omsko, Taišeto, Vladimiro ir Mordovijos lageriuose. Į tėviškę grįžo 1976 metais. Grįžo nepraradęs dvasinės tvirtybės ir aktyvumo. Įsigijo namus Remeikių kaime, užtvėnkė upelį prie sodybos ir džiaugėsi vaizdingu tvenkiniu. Kai Lietuva atkūrė Nepriklausomybę – Jonas viso Užpalių krašto įvykių sukuryje. Buvo atkurto Vytauto partizanų apygardos tarybos nariu, dalyvavo įvairiuose partizanų pagerbimo renginiuose. Jono Abukauskio pagrindinis siekis buvo nepamiršti Audros par-

Jonas Abukauskas 2020 m.

Audros partizanų būrio kovotojai. Trečias iš kairės stovi vadas Jonas Abukauskas. 1950 m.

tizanų būrio kovotojų. Kartu su bendražygiu, Vyties kryžiaus ordininku Antanu Kazakevičiumi (1925–2015), broliu Gintautu Abukausku ir kitais talkininkais statė paminklus ir kryžius žuvusių bendražygių paskutinių kautynių vietose Antadavainės, Martinčiūnų, Remeikių, Painsdrės, Bikūnų ir kituose kaimuose. 2012 m. tikėjosi surasti brolio Vytauto Abukausko palaikus, užkastus Dusetų stribyne. Deja, krauju aplaistyta Lietuvos žemelė dar dengia daug praieities slėpinių.

Parašė išsamius atsiminimus apie Audros partizanų būrio kovotojus ir kovas, primindamas, kad ateinančios kartos žinotų, kokia kaina buvo iškovota Lietuvos nepriklausomybė. O kiek garbingų svečių: Seimo narių, politikų, žurnalistų ir kraštotyrininkų lankėsi vaišingoje Jono ir Bronytės Abukauskų sodyboje. Čia buvo kuriamas filmas „Raudonasis teroras gintarinėje pakrantėje“ (režisierius Ken Gumbert), kuriame nemažai epizodų iš Jono Abukausko, Antano Kazakevičiaus ir kitų partizanų gyvenimo.

Metai slegia ne tik pečius, bet dar primeta įvairių ligų. Blogai kai dienos šviesos nemato akys, silpnos kojos neleidžia išeiti į kiemą. Tačiau

atmintis liko šviesi kaip jaunystės metais ir pokalbiai visada nukrypsta į kovingą praeitį. Delnais dažnai paliečia kariškio aprangą su vyriausybiniais apdovanojimais: čia Vyčio ordino Komandoro kryžius gautas iš Prezidento V. Adamkaus rankų 2006 m. gegužės 15 d., Partizanų žvaigždės 1-ojo laipsnio ordinas, daugybė medalių. Paskutinį pagerbimą mūsų Vyriausybė atliko 2019 m. sausio 13 d. – Joną Abukauską ir dar 7 partizanus įvertindama Laisvės premija.

Gyvena partizanas J. Abukauskas jaukioje sodyboje Remeikių kaime, globojamas įdukros Nijolės Abukauskaitės-Ubavičienės ir ištikimosios slaugės Levutės. Gyvenimo draugė Bronislava Indrašiūtė, su kuria civilinę santuoką ištikimybės Sakramentu sutvirtino 1952 m. vasario 27 d. Užpalių bažnyčioje, nuo 2017 m. kovo 15 d. amžiams ilsisi Užpalių kapinėse.

Gražus kovų veterano Jono Abukausko gyvenimo jubiliejus – mums visiems dvasinės ir fizinės stiprybės pavyzdys. Žinau, vėl sueis ir suvažiuos sveikinti giminės ir kaimynai, didžiulis, kad galės išsakyti gražius žodžius ir paspausti dar tvirtą buvusio kovotojo ranką.

Sveikiname

Sveikiname jubiliejaus proga LPKTS Telšių filialo valdybos narę **Zinaidą DANUPIENĘ**:

*Tegul pavasariai už rankos veda neužmirštuolių ir purienų kilimu,
Tė vasaros lietus daug džiaugsmo žada,
O rudenys tausoja švelnią šilumą.
Lai žiemos būna baltos ir atlaidžios,
O pusnyse nugrimzta visos bėdos.
Lai Tavo laimė niekada neklaidžios,
O eis tik ten, kur veda Tavo pėdos!*

LPKTS Telšių filialas

Sveikiname gražaus jubiliejaus proga filialo nares, buvusias tremtines:

**Onutę MARTINKIENĘ – 65-ojo,
Angelina Liaudamskienę – 60-ojo.**

Linkime stiprios sveikatos, laimingų ir džiaugsmingų metų, Dievo palaimos ir Švč. Mergelės Marijos globos.

LPKTS Jurbarko filialas

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname filialo narę **Anę PEMPIENĘ** ir linkime sveikatos, geros nuotaikos, dvasios ramybės ir Dievo palaimintų metų.

LPKTS Jurbarko filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname filialo narius:

Ramutę DABULEVIČIŪTĘ-POVILAVIČIENĘ ir **Mariją MIKĖNAITĘ-JURONIENĘ – 85-ojo,** ilgametę choro „Vėtrungė“ dainininkę **Leonorą SEREIKAITĘ-TURONIENĘ – 80-ojo,** **Anatoliją GRINIUKĄ – 70-ojo,** aktyvią filialo tarybos narę ir choro „Vėtrungė“ dainininkę **Elvyrą MATULIAUSKAITĘ-MATIUKIENĘ** ir **Liudą PAUKŠTYTĘ-KAŠINSKIENĘ – 65-ojo,**

*„Už kruopelę laimės, džiaugsmo lašą mokame gyvenimu, deja...
Viešpatie, kaip greitai laikas neša, ir kokia vilties gija!“ (D. Mažeikienė)*

Tegu Jus lydi sėkmė, stipri sveikata, Švč. Mergelės Marijos globa.

LPKTS Rokiškio filialas

Prasmingas susitikimas su gimnazistais Telšiuose

Bronislava BIKNIUVIENĖ

Gruodžio 7 d. LPKTS Telšių filialo valdyba surengė tradicinę Advento popietę su Telšių Žemaitės gimnazijos auklėtiniais ir jų istorijos mokytoja Vilija Vaičiulienė.

Filialo pirmininkė Regina Chmieliauskienė pasveikino atvykusius 24 gimnazistus, pristatė filialo atstovus ir suteikė žodį Telšių miesto seniūnui Česlovui Ubartui.

Seniūnas papasakojo apie seniūnijos darbą – joje priimami gyvenotojai, registruojami jų pageidavimai, rūpinamasi miesto tvarka, apšvietimu, bendradarbiaujama su kitomis seniūnijomis. Č. Ubartas susirinkusiesiems parodė naujai gautas seniūno regalias, kurių autorius – Vilniaus dailės akademijos Telšių fakulteto profesorius, 2021 m. paskelbtas Telšių miesto Garbės piliečiu – Romualdas Inčirauskas. Regalias pagamintos iš juvelyrinio metalo, seniūnui priklauso žiedas, antspaudas ir kt.

Č. Ubartas pasidžiaugė bendryste su LPKTS Telšių filialu, kuris įsikūręs seniūnijos pastate esančiame kabinate, palinkėjo jaunimui sėkmės

moksle ir kad ateityje kuris nors iš jų taptų seniūnu, o visiems susirinkusiesiems – smagių švenčių.

Renginyje dalyvavę buvę tremtiniai gimnazistams papasakojo apie savo gyvenimą ir švenčių tradicijas tremtyje. R. Chmieliauskienė pasidalijo savo vyro, buvusio politinio kalinio Algimanto paliktais prisiminimais – kai šventinio džiaugsmo suteikė iš Lietuvos atsiųstas obuoliukas, kuris, nors ir kelionėje sušalęs, tapo dar gardesnis pasidalijus jį su likimo broliais.

Istorijos mokytoja suorganizavo visiems dalyviams žaidimą šalies pažinimo tema. R. Chmieliauskienė gimnazistams ir jų mokytojai įteikė susimąstyti įkvepiančius linkėjimus ir gausų būrį angeliukų. Ji pasidžiaugė, kad bičiulystė su mokytoja V. Vaičiulienė ir gimnazistais tęsiasi daug metų. Kitas susitikimas įvyks Žemaitės gimnazijoje.

Trėmimas – karinė operacija

Jonas KIRTIKLIS

Kuo labiau visuomenė totalitarinė, tuo labiau yra detalizuoti pareigybiniai hierarchijos laipteliai. Sovietų sąjungoje egzistavo 22 laipsniai kariuomenėje ir 5 – moksliniai. Tuo tarpu JAV kariuomenėje – 10 ir 1 mokslinis. Sovietų valdžia iš karto po revoliucijos Rusijoje buvo įvedusi net 20 rūšių davinų valdininkams, vadinamų „pajokų“...

„Tie, kurie keršija dėl principų, yra žiaurūs ir negailestingi.“ (Napoleonas)

„Sveikas nepasitikėjimas – geras bendradarbiavimo pagrindas.“ (Stalinas)

„TSRS Ministrų Taryba nustato, kad buožės su šeimomis ir kiti turi būti apgyvendinti trėmimo vietose amžiams.“ (1949-03-12 Vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 00225).

Todėl suprantama, kad „laispniuoti“ dalyvavo daugelyje politinių Sovietų sąjungos vadovybės suplanuotų priemonių, kadangi buvo kuo palaikyti drausmę: nugrūsti į užkampį, sumažinti laipsnį, pagaliau perduoti kariniam tribunolui. Pats Stalinas pabrėžė: „Čekistas turi tik du kelius – į paaukštinimą arba į kalėjimą“.

Mes žinome iš vaikystės „sugedusio telefono“ efektą, kuris hierarchinėje sistemoje negali neveikti. Čia jis veikia, bet kitaip: žemesnė grandis net nebando švelninti nuosprendžio. Atvirkščiai – vykdydama aukštesniosios grandies nurodymą, ji gali būti net pagirta už uolumą, jeigu bus negailestinga trėmiamam. Taip su kiekviena grandimi trėminio „kaltė“ auga, žiaurumas tarpsta. Neteko girdėti, kad kas nors būtų nubaustas už nežmonišką elgesį su trėminiais. Neginčytina, kad savo esme rezistencijos dalyvių ir pasiturinčių ūkininkų trėmimas politiniu kryptingumu, metodika, priemonėmis ir forma buvo didelio masto karinė-politinė operacija vykdoma Sovietų sąjungos aparato. Vykdoma kaip taisyklė: slapta, kruopščiai pasiruošus, iš pasaulų, nesiskaitant su paprasčiausiomis žmoniškumo normomis, be gailesčio ir žiauriai.

Nėra ko stebėtis. Štai ką sako Irina Čerepanova straipsnyje „Mitai apie Leniną“: „Gudrūs žmonės paprastai apie savo gudrumą nekalba, jį slepia, o Leninas savo draugams atvirai dėstė: reikia mokėti naudoti įvairias gudrybes, suktybes, nelegalias priemones, nutylėjimus, naudoti tiesos slėpynes“. Jam visa tai logiškai vyko pagal principą „Tikslas pateisina priemones“.

Vietiniais kadrtais buvo mažai pasitikima. Centrinės ir vietinės valdžios įstaigoms darbuotojai Antrojo pasaulinio karo metais buvo rengiami Maskvoje ir kitur. Į Lietuvą buvo siunčiama nemažai rusų tautybės darbuotojų. (Vien iki 1945 m. pavašario atsiję 6100, iki 1947 m. rudens – 12 300, citata iš „Lietuva stalininio režimo metais (1944–1953)“; „Visuotinė Lietuvių enciklopedija“).

Mano asmeninio archyvo dokumentai, šeimos ir draugų prisiminimai parodo, kad prieš Lietuvos žmones buvo panaudota brutali karinė jėga, nedavusi ramybės net apsigyvenusiems Sibire trėminiams. SSRS vidaus reikalų ministro įsakymu į Sibirį vien tik 1949 m. buvo ištrėmta mažiausiai 27 tūkst. šeimų iš trijų Baltijos respublikų! Jeigu kiekviena šeima prabilų...

Iš pateiktos pažymos kopijos, be kita ko, aišku, kad aukščiausio rango, na ir vidurinio, vadovybė buvo atsiję iš Rusijos. O rajoniniame

lygmenyje šeiminkavę garnizonų vadai irgi dažniausiai buvo ne lietuviai.

Štai ką rašo tremtinys Fabijonas Norkus savo sūnui Tomui: „Buvo 1949-ųjų kovo mėnesio ankstus sekmdienio rytas, tikrai nepamenu, švintant prie namo pasigirdo šūvis, bildesys į duris ir šūksnis atrakinti duris. Namas buvo apsuptas garnizono (įgulos) kareivių su milicijos ir garnizono načalniku (vadu). Atida-

visgi po Stalino mirties mūsų tremtinių žeminanti padėtis tarytum baigėsi.

Kaip matome iš pažymos, 1958 m. gegužės 19 d., SSRS Aukščiausios Tarybos įsakymu, esame pagaliau nuo specialaus apgyvendinimo išlaisvinti. Tačiau grįžti į Lietuvą ir reikalauti konfiskuoto turto grąžinimo neturime teisės.

Komendantas G. Kukajevas davė pasirašyti, tačiau pažymą pasiliko.

Aukščiausios valdžios nurodymas – KGB vengė tarptautinio pasmerkimo, kuris po 1941 m. lietuvių trėmimo prie Laptevų jūros vis labiau plėtėsi.

O kas gi tas Kukajevas? Jo istoriją man papasakojo Tomas Norkus (jis tai girdėjo iš savo tėvuko Fabijono), su kuriuo buvome kartu Sibire, Irkutsko srityje, Taišeto rajone, Baironovkos kiaulininkystės tarybiniame ūkyje.

G. Kukajevas atsidūrė Baironovkos kiaulininkystės tarybiniame ūkyje ne savo noru apie 1948 m. Iki tol jis tarnavo Tolimųjų Rytų pasienio ruože užkardos viršininko pavaduotoju, turėdamas kapitono laipsnį, tačiau neilgai turėjo. Atsitiko skandalas.

Kartą, jau po karo, norėdama visiškai išvalyti anksčiau buvusį rusišką Kinijos miestą Charbiną, Šanchajų, taip pat ir Pekiną nuo užsimaskavusių baltagvardiečių ir baltaraiščių ir užkirsti kelią organizuotam judėjimui, sovietinė KGB nutarė pasiųsti ten keletą gerai paruoštų agentų. Viena iš jų – kinietiškoji mergina, savo bėdai, nepaprastai graži, idealios figūros, žemo krūtininio balso – vyrai tokias moteris tiesiog dievina, kadangi suveikia pašamoniai, archainiai mechanizmai, dažnai pralaužiantys stabdžius. Agentė turėjo, pasieniečių padedama, kirsti kaip tik Kukajevo ruožą. Neeiliniai duomenys rodo, kad ji buvo skirta verbuoti irgi neeilinius. Jai buvo paskirti patikimi, neturėję nuobaudų, du pasieniečiai palydovai.

Reikalas paprastas. Grįžo, pagal formą raportavo apie įvykdymą. Praėjo pora metų. 1948-ieji. Pasienio ruožas tvarkomas, ariamas, lyginamas reljefas. Ir atkasamas lavonas. Moters! Identifikavo – ta pati agentė, prieš porą metų pasiųsta į Charbiną! KGB greitai nustatė, kas ją turėjo vesti per sieną. Gerai išstardė. Nereikėjo priemonės „plepukas“ – „boltunčik“, o užteko patirties tardant karo metais belaisvius. Pasirodo, kad kareivukams ji buvo tokia graži, o instinktai taip užvaldė protą, kad neatlaikė smegenų cenzūra... Išprievartavo, nužudė ir užkasė. Abu sušaudė, žinoma. Užkardos vadovybę pakeitė – „Doveriai, no proveriai!“ Atleistiems kariškiams sumažino laipsnius ir perkėlė kitur. Taip vyresnysis leitenantas Kukajevas atsirado Baironovsko sovietiniame ūkyje baigti steigti specialią komendantūrą.

Jausdamas nuoskaudą – skriaudus geluonis nuolat maudė krūtinę, Kukajevas bandė pavyzdingu darbu reabilituotis. Pakėlus laipsnį, į naują karinį bilietą nuobaudos nebūdavo perrašomos – verta buvo stengtis. Kadangi komendanto žinioje buvo apie 40 šeimų: 20 lietuvių ir 20 ukrainiečių, jis sumanė įsteigti sekimo agentūros tinklą. Po vieną vyresnįjį kiekvienos tautybės ir po keletą eilinių informatorių. Gerai išstudijavo bylas ir kandidatus į lietuvių „rezidentus“ jam tiko mano tėvukas Juozas Kirtiklis. Stalius, dirba arklidėje, daug kontaktų, gerai žino rusų kalbą, baigęs 6 klases. Reikia pasikalbėti.

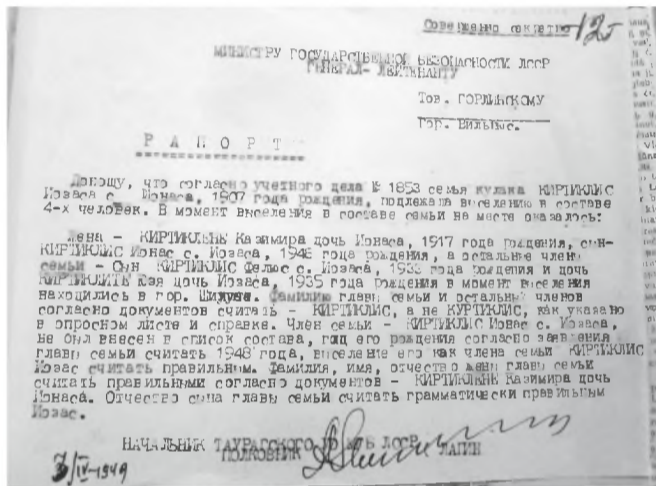
Išsikvietė. Pradžioje formuoja pasitikėjimo atmosferą – pasiūlė arbatos, cigaretę, paklausė, ar užtenka uždarbio pragyvenimui. Paguodė, kad komendantūra gali padėti. Reikia žmogaus, kuris rūpintųsi specpersikėlusiuoju (taip, kaip jau žinome, buvo vadinami trėminiai) nuotaikomis, laiku informuotų komendantūrą apie skleidžiamas apkalbas apie sovietų valdžią ir vietinius pareigūnus. Laiku įspėjus, „plepiui“ bausmę galima sušvelninti arba jos net išvengti. Tėvukas iki galo surūkė cigaretę ir tarė, kad savaitę pagalvos.

„Aš negaliu duoti savaitės, rytoj! Ryte!“ – su nekantrumo gaidele įsakmiai pasakė Kukajevas.

Tėvukas atėjo, kaip buvo įsakyta, ir pranešė: „Aš pasitariau su žmona. Ir mes...“

Čia Kukajevas pratrūko: „Dabar visa Baironovka žinos!“ Bet supratus, kad padarė klaidą, nepaėmęs rašytinio pasižadėjimo pirminį pokalbį laikyti paslapyje, nusišpjoję ir liepė išeiti ir įspėti žmoną, kad neplepėtų, nes gali nubausti...

Visgi lietuviai „persikėlėliai“ sužinojo, kad sekimo tinklas mezgamas ir čia, Sibire...

rius duris pakėlė iš miego mano žmoną ir ketverių metų sūnų Tomą. Ir man, ir jiems pasakė apsirengti ir: „Iš tos vietos esate išvežami“. Kur – nepasakė“ (Citata iš 2009-08-22 Nr. 93 Mažeikių laikraščio „Santarvė“).

Kaip matome, trėmė netikėtai, neleidę pasiruošti, grubiai, nesiskaitydami su elementariais moralės reikalavimais. Trėmimo vietose valdžia skubėjo trėmtinius (juos jau vadino „specpereselency“) apgyvendinti ir įdarbinti, užtikrinant tvarką, saugumą ir tremtinių pabėgimo prevenciją, buvo steigiamos specialios komendantūros.

Komendantai buvo atsakingi už: tremtinių apskaitą ir priežiūrą, siekiant išaiškinti antitarybinius ir kriminalinius elementus; tremtinių įdarbinimą ir apgyvendinimą; įvairius leidimus laikinai išvykti iš apgyvendinimo vietos (pavyzdžiui, į rajono polikliniką) ir t.t.; tremtinių politinių nuotaikų ir tolerancijos sovietinei valdžiai fiksavimą.

Tam, kad užgesintų viltį grįžti į Tėvynę, dažnai buvo sakoma: „Jūs čia amžiams“.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos
Patriotinių leidinių knygynėlyje
(Laisvės al. 39, Kaune)

galite įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika,
naujausius „Tremtinio“ numerius.

Generolo Kazio Ladigos 80-osioms nužudymo metinėms

(atkelta iš 1 psl.)

Rusijoje bolševikams užgrobus valdžią ir paleidus carinę armiją, kpt. K. Ladigai pavyko išvengti bolševikų komisarų represijų, kadangi fronto apkasuose gerai sutarė su eiliniaisiais kareiviais ir turėjo didelę autoritetą, kurį užsitarnavo kautynėse su priešu. Žinoma, kad daugybė carinės kariuomenės karininkų dėl savo dvarininkų kilmės, ar atsisakymo stoti į Raudonąją armiją, ar nesutarimų su kareiviais buvo žiauriai nužudyti.

1918 m. K. Ladiga grįžo į Lietuvą, kurioje 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba paskelbė Nepriklausomybės Aktą. Gimtajame Biržų krašte K. Ladiga pradėjo aktyvią veiklą. Lapkričio mėn. jis iš savanorių suformavo ginkluotą apsaugą ir pats tapo Biržų apskrities apsaugos viršininku. Gruodžio mėn., įstojęs savanoriu į formuojamą Lietuvos kariuomenę, išvyko į Vilnių, kur tapo pirmųjų lietuviškų karinių dalinių vienas iš organizatorių.

Savo tarnybą Lietuvos kariuomenėje pradėjo nuo bataliono vado, vėliau buvo paskirtas I pėstininkų pulko vadu, buvo skiriamas Alytaus, Marijampolės ir Kalvarijos įguli viršininku. 1919 m. balandžio 4–6 d. sėkmingai vadovavo Daugų operacijai prieš bolševikų Raudonosios armijos dalinius, gegužės 18 d. vykdė Kurklių išvadavimo operaciją. 1919 m. gegužės–rugsėjo mėn. būdamas Ukmergės vadu išvadavo Uteną ir Zarasus. Į Lietuvą įsiveržus bermontininkams, 1919 m. spalio–lapkričio mėn. buvo paskirtas fronto vadu ir vadovavo sėkmingai Lietuvos karių operacijai prie Radviliškio, po kurių kautynių bermontininkai buvo priversti trauktis iš Lietuvos. Už sėkmingą vadovavimą kovose su bolševikais ir bermontininkais K. Ladiga buvo apdovanotas I ir II laipsnio Vyties Kryžiais.

1920 m. vasarą, atsiradus vilčių susigrąžinti Vilnių, plk.ltn. K. Ladiga vadovavo kariuomenės žygiui į sostinę. Tų pačių metų rugpjūčio mėn. buvo paskirtas krašto apsaugos ministro pirmuoju padėjėju (pavaduotoju) ir tuo pačiu metu armijos vadu. Tačiau po pralaimėjimo Lenkijos kariuomenei prie Seinų ir Augustavo jis atsisakė armijos vado pareigų ir buvo paskirtas IV pėstininkų divizijos vadu. 1921 m. pasimokęs karo mokslų Šveicarijoje, Ciuriche, 1923 m. baigė Čekoslovakijos generalinio štabo akademią, Prahoje, ir 1923–1925 m. vadovavo III pėstininkų divizijai. Nuo 1925 m. gegužės 7 d. iki 1926 m. birželio 22 d. – Lietuvos kariuomenės Vyriausiojo štabo viršininkas. 1925 m. gegužės 15 d. jam buvo suteiktas generolo leitenanto laipsnis. Buvo jauniausias Lietuvos kariuomenės generolas – tuo metu jam tebuvo 31 metai. Generolas K. Ladiga buvo vienas iš 1926 m. gruodžio 17 d. valstybinio perversmo organizatorių,

aukščiausiojo trejeto narys. Tačiau po perversmo dėl artimų ryšių su Lietuvos krikščionių demokratų partija (o iš tikrųjų dėl nesutarimų su krašto apsaugos ministru) buvo pažemintas pareigose ir paskirtas vadovauti II karo apygardai, nuo 1927 m. gegužės 10 d. vadovavo III karo apygardai. Rugpjūčio 24 d. buvo išleistas į atsargą. Kituose šaltiniuose minima, kad dėl politikavimo buvo priverstas išeiti į atsargą.

Gyveno ir ūkininkavo savo ūkyje Gulbinėnuose (Biržų aps.). Čia jis kaip Lietuvos savanoris 1923 m. buvo gavęs 72 hektarus žemės. Siekė savo ūkį padaryti pavyzdiniu, tačiau tai jam prastai sekėsi dėl finansinių sunkumų. Tegaudavo 44 litų pensiją. Teko skolintis, nuolat grėšė varžytinė. Daug savo asmeninių pinigų išleido Gulbinėnuose pastatęs koplyčią, įsteigęs paštą, atidaręs parduotuvę ir sutvarkęs kelius. Bandė įsitvirtinti ūkyje, bet nepavyko... 1937 m. jis su šeima persikėlė gyventi į Kauną ir įsidarbino Vytauto Didžiojo karo muziejuje. Kartais atvykdavo ir į savo ūkį, kuriame jis ir sužinojo apie Lietuvos okupaciją. Jis neišsigando ir nepabėgo iš Lietuvos. 1940 m. rugpjūčio 12 d. pamatęs ūkio link važiuojantį lengvąjį automobilį, lyg tarp kitko pasakė savo sūnui Benediktui: „Turbūt jau bus baigta...“

Tai buvo paskutinis tėvo ir sūnaus pasimatymas. Metus prabuvęs Biržų ir Panevėžio kalėjimuose, prasidėjus Antrajam pasauliniam karui K. Ladiga su kitais kaliniais buvo išvežtas iš Lietuvos ir atsidūrė Čkalovo (dabar Orenburgo) srities, Sol Ilecko NKVD kalėjime. 1941 m. spalio 29 d. Čkalovo srities Kriminalinių bylų teisminė kolegija paskelbė kaltinamąją išvadą: „Ladiga Kazys, Stanislovo sūnus, gimęs 1893 m. Biržų apskrityje, Iškonių kaime, lietuvis, SSRS pilietis, nepartinis, aukštojo išsilavinimo, Lietuvos kariuomenės atsargos generolas, dvarininkas, vedęs, gyvenantis Biržų apskrityje, Krinčino valsčiuje, Gulbinėnuose kaime, kaltinamas tuo, kad, būdamas nepatenkintas sovietų valdžios atkūrimu Lietuvoje, savo aplinkoje vedė antisovietinę agitaciją, o taipogi, būdamas baltagvardiečių divizijos vadu, aktyviai kovojo su Sovietų sąjunga ir Raudonąja armija, šaudė komunistus ir raudonarmiečius, tai yra nusikaltimais, numatytais RSFSR BK 58 p. 10 d. 1; 58 p. 13 straipsniuose. Kalti neprisipažino...“

Nuosprendis buvo aiškus – sušaudymas. Taip buvo atkeršyta Lietuvos karininkui, kuris triuškinio bolševikus 1919 metais. Nuosprendis buvo įvykdytas 1941 m. gruodžio 19 d.

Toks likimas vieno sumaniausių Lietuvos generolų, kovojusio dėl Lietuvos nepriklausomybės ir daug prisidėjusio prie kariuomenės kūrimo. Lietuvos karininkija jį dažnai vadino lietuviškuoju Napoleonu...

Eleną Mickutę-Jurevičienę prisimenant

Liepos 12 d. Amžinybėn išėjo pokario partizano, 1918 m. savanorio duktė, ryšininkė, Sibiro kalinė, tremtinė Elena Mickutė-Jurevičienė. Atgulė šeimos kape Antazavės kapinėse, Zarasų rajone.

Elena Mickutė-Jurevičienė

Gimė 1931 m. sausio 4 d. Būgų šilėlio kaime (dabar – Zarasų r.), savanorio, partizano šeimoje. Buvo sunkūs nepriteklių metai. Tėvelis, nors gavo 15 ha žemės, tarnavo Latvijoje, kad išlaikytų kuriamą ūkį. Elena, trečia gausios šeimos atžala, būdama dar paauglė, matė okupacijos pradžią, karą ir pokario metais brolių ir tėvų kovą už laisvą Lietuvą. Nebuvo galimybės likti abejingai ir nuošalyje (kaip daugelis darė) matant, kaip draugų, artimųjų kovotojų kūnai valsčiaus aikštėje išniekinti guli patyčioms. Padėjo partizanams, kuo galėjo, o esant reikalui – atliko svarbias operacijas. Tėvelis partizanas mylėjo vienintelę savo dukterį, nors pats retai galėjo ją aplankyti. Tai vykdavo tik kai vaikai miegodavo.

Po tėvelio žūties ir brolio Balio priverstinio dalyvavimo frontuose ir tremtyje, Sibiras laukė ir jos, KGB nustačius, kad veikė jaunimo ryšininkų-rėmėjų būrys, kurio dauguma – mergaitės, nes vyrai buvo miške. Byloje atsirado ir išdavikų pavardžių. Taip teko iškelti į Magadaną. Lageryje sunkūs darbai nepalaužė jauno žmogaus, kai matė, kad už jos yra draugai, artimieji. Miško darbai, darbai šachtose nebuvo kurortai, o maitas buvo skurdus ir jo buvo mažai. Vėliau tremtyje pasijautė geriau – galėjo turėti darbą, šeimą. Tai ir įvyko – sutiko bendro likimo mokytoją iš Palangos, buvusį LLA kuopos vadą. Ir taip dar bene kelis metus augino vaikus, dirbo įvairius darbus Piščevoje, gyveno Ust-Taskane, kol

galėjo grįžti Lietuvon.

Čia jau (išskyrus namiškius) nieks nelaukė „banditų“, ir reikėjo iš naujo įrodinėti savo tiesą. Iš pradžių su mažais vaikais prigludo pas mamą. Dirbo nuo pieno supirkimo Maniuliškių k. iki Kumpuolių parduotuvės vedėjos. Beje, net „tarybų“ valdžia vertino sąžiningą darbą. Visi darbai reikalavo padidinto atsakingumo, nes aplinkui kuždėjo tuntai budrių pavydžių skundikų, kurie stebėjo, kaip čia neparsidavęs gali dirbti... sistamai. Už sąžiningumą buvo skatinta ir buvo gerbiama kolegų.

Prasidėjo Lietuvos atkūrimo darbai – pirmiausia Elena ėmėsi vietinių apylinkių partizanų įamžinimo. Kas iš giminių prisidėjo, kas ne, bet informaciją, pajėgas, lėšas ji pavertė paminklu prieš bažnyčios šventorių suguldytiems bendrame kape (duobėje) partizanams, Antazavėje. O pati dar tais okupaciniais laikais turėjo ūkėlį, iš kurio pragyveno, ir net pilnamečius vaikus rėmė. Ir taip būdama aktyvi dviejų parapijų (Antazavės, Aleksandravėlės) narė ir rėmėja, net iki garbaus amžiaus prižiūrėjo karvutę ir prieauglį. Pieną tiekė į tą patį supirkimo punktą, kurio vedėja, būnant dar „tarybinei“ nuosavybei, dirbo. Gaudavo grašius, bet juos čia pat aukodavo... O ant stalo visada gulėdavo „Tremtinio“ ir „XXI amžiaus“ spaustuvės dažais kvepiantis numeris.

Paskutiniaisiais metais visą laiką skirdavo savo bendražygių atsiminimų ir informacijos apie pokarį, tremtį, lietuvių tautos Gulagus ir jų indėlį Sibire, caro imperijai, rinkimui bei daug bendravo su savo bendraminčiais (nes jai teko lemtis pažinoti kankinę Dirsytę, bendrauti su ukrainiečių, rusų kilmės Kolymos kankiniais, o ten buvo ir rašytojas Varlam Šalamov, Stalino dainius – Vadim Kozin, frontų ir scenų pažiba Lidija Ruslanova ir kiti), kaimynais, artimaisiais, kol neatėjo sunkioji valanda, kada kankinė liko pati viena savo ir Dievo akivaizdoje. O ten, netoliese, per kalniuką, Lietuvos kovotojų bendroje kapavietėje, prie jos inicijuoto ir organizuoto paminklo, ilsisi ir tėvelio Mickaus Kazimiero palaikai.

LPKTS Zarasų filialas

Užjaučiame

Dėl Lietuvos laisvės kovų dalyvio, partizano, Vėtros būrio vado, kario, Laisvės premijos laureato, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliariaus Bronislovo Juospaičio-Direktorius netekties, TS-LKD bendruomenės vardu nuoširdžiai užjaučiame artimuosius, bendražygius ir visus jį pažinojusius.

Netekome tikro Lietuvos Ažuolo, kovos už Lietuvos laisvę simbolio, aktyvaus valstybės atkūrimo proceso dalyvio, žmogaus, kuriam meilė Tėvynei ir jos laisvė buvo viso gyvenimo pagrindas. Liksime amžinai dėkingi už laisvės kovas, pavyzdį ir nuveiktus darbus mūsų ateities kartoms.

Telydi Velionio artimuosius paguoda ir dvasios tvirtybė šią sunkią netekties valandą.

Gabrielius Landsbergis,

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas

Amžinybėn iškeliavo Lietuvos partizanas Bronislovas Juospaitis-Direktorius

Gruodžio 27 d., eidamas 97-uosius metus, mirė Lietuvos laisvės kovų dalyvis, atkurtos Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Vyčio apygardos vadas, partizanas Bronislovas Juospaitis-Direktorius.

Gimė 1925 m. gruodžio 5 d. Rimaisų k. (Ramygalos valsč.). Mokėsi Žudžių (Ramygalos valsč.), Truskavos pradžios ir Ramygalos vidurinėje mokykloje. 1943 m. su broliu Jonu tapo Lietuvos laisvės armijos nariais. 1944 m., gavę šaukimus į SSRS kariuomenę, abu slapstėsi, tapo Stasio Eitminavičiaus-Rupūženo būrio partizanas.

Nuo 1947 m. B. Juospaitis buvo Vyčio apygardos Ukmergės rinktinės Jono Kalvaičio-Pažįstamo būrio partizanas. 1948 m. dalyvavo kautynėse Krekenavos miške, 1949 m. – Pašilių miške (Ramygalos valsč.). 1950 m. paskirtas Vyčio apygardos Krištoponio rinktinės Vėtros būrio vadu, vėliau buvo šios apygardos Gedimino rinktinės pirmojo rajono partizanas; Gedimino rinktinės vado J. Viapšto nurodymu platino antisovietinius atsišaukimus.

1951 m. kovo 14 d. Glitėnų kaimo apylinkėse per susišaudymą su sovietinio saugumo Ramygalos r. skyriaus sribais ir saugumo kariuomenės kareiviais buvo sunkiai sužeistas. Kartu su žuvusiais bendražygiais buvo atvežtas į Ramygalos miestelio aikštę. Išaiškėjus, kad liko gyvas, buvo suimtas kaip Jonas Masiokas. 1951 m. kovo 14 d. mūšyje netoli Krekenavos B. Juospaitį suvarpė septynios kulkos. Į nelaisvę paėmė be sąmonės ir kaip žuvusį numetė Ramygalos aikštėje. Jis išgyveno ir dar 70 metų gyveno, sulaukė Lietuvos Nepriklausomybės, už kurią kovojo. Buvo kalintas Panevėžyje, Šiauliuose, Vilniuje. Gydant Vilniaus kalėjimo ligoninėje buvo išsiaiškinta tikroji jo tapatybė. 1952 m. Karo tribunolo buvo nuteistas 25 m. lagerio. Kalintas Gornij lageryje Norilske, Oziorlage (Bratsko r., Irkutsko sr.). Kaip pats partizanas pasakojo apie tremtį, jis buvo ten, kur „žiema tęsiasi 12 mėnesių, o likęs laikas – vasara...“ 1966 m. jis buvo paleistas. Grįžęs į Lietuvą, dirbo Autokompressorų gamykloje, Panevėžyje. Iki 1990 m. buvo nuolat stebimas KGB. Buvo 1990 m. atkurtos Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Vyčio apygardos vadas, priklausė Panevėžio buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorui „Likimai“.

B. Juospaičio-Direktoriaus nuopelnai Lietuvai įvertinti Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžiumi (1999 m.), Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu ir Lietuvos nepriklausomybės medaliu (2000 m.). 2018 m. LR Seime su kitais partizanais jam įteikta Laisvės premija.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Išėkitės ramybėje

Bronislovas Tarvydas
1926–2021

Gimė Šilutės r., Jurkaičių k., mažažemių valstiečių penkių vaikų šeimoje. Jauniausias brolis Zenonas išėjo partizanauti. Bronislovas buvo partizanų ryšininkas – Maliorius. Brolis Zenonas žuvo, kapas nežinomas. 1951 m. Bronislovas su žmona, pusės metų dukterimi, motina ir seserimi buvo ištremti į Sibirą, Tomsko sr. Pusiau paralyžuotas tėvas liko pas kitą dukterį. Pirmais metais tremtyje gyveno skurdžiai, vėliau augino bulves, gyvulius. Dirbo traktorininku. Sibire gimė dar du vaikai. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Visą gyvenimą dirbo vairuotoju, buvo pareigingas ir sąžiningas, nusipelnė daug pagyrimo raštų už darbą. 2005 m. Jurkaičių k., Šilutės r. su kitais žuvusių partizanų artimaisiais atidengė paminklą žuvusių partizanų atminimui. Tai buvo duoklė žuvusiam broliui Zenonui (slapyvardžiu Jogaila). Išaugino keturis vaikus, sulaukė šešių anūkių, septynių proanūkių. Visą ilgą gyvenimą buvo rūpestingas vyras ir tėvas, teisingas, jautrus žmogus. Buvo labai aktyvus Šilutės filialo narys.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus Almą, Danguolę, Petrą, Vytautą su šeimomis, anūkus, proanūkius, visas gimines bei šeimos artimuosius.

LPKTS Šilutės filialas

Išėkitės ramybėje

Antanina Petruškevičiūtė-Jonutienė
1934–2021

Gimė Kauno r., Linksmakalnio k., ūkininkų šeimoje. 1948 m. gegužės 22 d. šeima buvo ištremta į Irkutsko sr., Usoljos Sibirskajos r., Taljano gyv. Kadangi Antaninos tėtis buvo nagingas žmogus, jis įkūrė plytinę, kurioje porą metų dirbo ir Antanina. Mokėsi Taljano septynmetėje mokykloje, kurią baigusi įstojo į Usoljos medicinos mokyklos felčerų skyrių. 1956 m. įsidarbino Usoljos mst. ligoninės Chirurgijos skyriaus operacinėje. Čia sėkmingai dirbo iki 1963 m. Atostogų metu aplankė Lietuvą ir daugiau į Sibirą nebegrižo. Lietuvoje susidūrė su dideliais sunkumais norėdama prisiregistruoti ir gauti darbą. Įsidarbino tuometinėje Kauno respublikinėje klinikinėje ligoninėje Chirurgijos urologiniame skyriuje ir dirbo jame 17 metų. Dėl išsivysčiusios alergijos antibiotikams turėjo keisti darbą. Dirbo „Žalgirio“ sporto klubo medicinos punkte. 1966 m. ištekėjo už tremtinių sūnaus Vaclovo. Augino du sūnus, bet vyresnysis mirė jaunas dėl sunkios ligos. Prieš keletą metų mirė vyras. Antanina buvo labai draugiška, turėjo subtilų humoro jausmą. Ji dažnai kviesdavo mokslo drauges į svečius įvairiomis progomis. Dovanodavo savo darbo atvirukus, pačios puoštus margučius, vaišindavo. Džiaugėsi grįžimu į Lietuvą, pažino gyvenimą sovietinėje Lietuvoje, sulaukė Atgimimo, Baltijos kelio, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Matė Sausio 13-osios košmarą, Lietuvos įstojimą į NATO ir Europos Sąjungą, valstybės laipsnišką tvirtėjimą ir galiausiai pandemiją, kuri ją ir pražudė.

Antanina išėjo, palikdama mėlyną, žvaigždėmis nusėtą dangų, saulę, žemę, kvepiančią gėlėmis ir medumi – paliko tą mažą žalią žemės lopinėlių prie Baltijos jūros, nuostabaus grožio kraštą – mūsų mylimą tėvynę Lietuvą.

Antanina lieka mūsų prisiminimuose, nuotraukose, tose mažose, bet mieloje dovanėlėse. Mes minėsime ją, kaip minime ir anksčiau iškeliauvusius Sibiro mokinius, tarp jų Laimutę Šidiškytę, Juozą Kavaliauską, Leoną Marčiukionį, Konstanciją Jurevičiūtę-Ivanauskienę, Juozą Vaitkūną, Albiną Venslovą, Kastytį Vitkų, Kazytę Ožeraitytę-Rakštienę.

Liūdi draugės ir draugai

Stasys Želvys
1954–2021

Gimė 1954 m. Krasnojarsko sr., Kozulsko r., Antonovo k., kur tėvai Adelė ir Stasys Želviai buvo ištremti 1949 m. su trejų metų sūneliu Antanu, o vykstant į tremties vietą vagone gimė dukrelė Zita. Kartu su tėvais savanoriškai į tremtį buvo išvykęs ir senelis, kuris nenorėjo išsiskirti su artimaisiais. Tėvai tremtyje labai sunkiai dirbo, kad išlaikytų šeimą. Stasys mokėsi Plungeje, dirbo restauratoriumi bažnyčiose. Buvo gabus, auksinių rankų meistras, visada pasirošęs padėti žmogui. Palaidotas Telšių senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Vidą, dukteris Vilną ir Editą, anūkes, seseris Zitą, Danutę ir Vidą bei visus artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

Užjaučiame

Mirus Lietuvos laisvės kovų dalyviui, atkurto Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Vyčio apygardos vadui, Laisvės premijos laureatui, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliieriui Bronislovui Juospaičiui-Direktoriui, nuoširdžiai užjaučiame jo artimuosius ir bendražygius.

B. Juospaičio buvęs prasmingo gyvenimo kelias tegul būna mums gyvu pavyzdžiu saugant Lietuvos Nepriklausomybę, jos orumą, daiginant jaunimo širdyse patriotizmą, mūsų tautos dvasinių vertybių puoselėjimą.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio taryba

Skaudžią netekties ir liūdesio valandą mirus mylimai seseriai tremtinei Reginai Želvienei, nuoširdžiai užjaučiame filialo narę **Danutę PEČIUKONIENĘ** ir visus velionės artimuosius. Tegul mūsų nuoširdi užuojauta palengvins Jums brangios sesers netekties skausmą.

LPKTS Palangos filialas

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com
El. p. lpkts@lpkts.lt

2 spaudos lankai. Tiražas 900 egz.
Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų,
tremties ir tautos netekčių
atspindžiai“ remia
(2022 m. skirta 15000 eurų)

Juozo Lukšos jubiliejinus metus palydint

(atkelta iš 1 psl.)

Juozui Lukšai, jo broliams, tėvams bei bendražygiams ir jų atminimui skirtas nesudėtingas aštuonių kilometrų žygis.

„Miela, malonu, – džiaugėsi Gintautas Mauricas, – kad paskutinę metų dieną susibūrė ištvermingų ir dvasiškai stiprių bendraminčių, nepabūgusių staiga pabjurusio oro, nemenkas būrys, ir į žygį atvyko net su vaikais, o kai kurie – ir su keturkojais augintiniais“. Pasveikinti žygeivių, pasidalyti esminiais Lukšų šeimos istorijos ir veiklos epizodais, jautiai pasibūti prie laužo, skambant partizanų dainoms, atvyko ir Juozo Lukšos brolio, Tauro apygardos Laisvės kovotojo, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos garbės pirmininko, kapitono Antano Lukšos duktė Dalia su vaikaite Kotryna ir sūnus Kęstutis. Jiedu skatino domėtis ir puoselėti tautos istoriją – neatsiejamą turimos Lietuvos laisvės dalį ir priminė, kad ši „Lukšų vyrų“ parinkta susibūrimui paskutinioji metų diena – simbolinė ir galbūt taps tradicine besidomintiems pasipriešinimo istorija – juk Juozas Lukša su jauniausiu broliu Stasiu būtent paskutinį 1945 m. gruodžio mėn. vakarą įmynė pirmuosius partizaniškus žingsnius.

Ši liudijimą Laisvės kovotojas paliko savo knygoje „Partizanai“, parašytoje Juozo Daumanto slapyvardžiu 1948 m. Paryžiuje: „Naujiems metams (1946 m.) su broliu Stepu (studentu Stasiu Lukša, g. 1926 m., – aut. past.) nuvykome į sutartą su Kardu vienkiemį ir nekantraudami laukėme pasirodant atvykstančių partizanų. Nepraslinkus nė pusvalandžiui po sutemų, siauruose sodo varteliuose subraškėjo netyčia užkliudyti ginklai, išduodami, kad partizanai jau čia. (...) „Sveikinu Naujųjų metų proga pradėdant naują gyvenimą. Kaip spėjai pasigirti, nuo šiol viena pėda keliausim“, – šypsodamas pasisveikino Skirgaila. (...) Po pasikalbėjimo su Mykolu Jonu (Tauro apygardos vadu, – aut. past.) nuo šios dienos jau buvau partizanas ir turėjau numatytas man pareigas – (Geležinio Vilko – aut. past.) rinktinės spaudos skyriaus vadovo. (...) Pasibaigus susitikimui keliolika minučių po dvyliktos tamsumoje nutolo paskutiniai partizanų žingsniai. Mudu su Stepu irgi nesnaudėm. Pagal susitarimą su Kardu dar šią naktį turėjome iškelti jiems iš paskos. Visi mūsų paruošti partizanavimui reikmenys buvo pa-

likti pas K. Čia persirengėm iš anksto paruoštais drabužiais, susiveržėm diržais, prisitvirtindami prie jų šovinių ir granatas ir pasiruošėm atsiveikinti su namiškiais.

Mamos skruostais riedėjo ašaros. Priėję prie jos, abu su broliu Stepu priklaupėm, laukdami palaiminimo. Ištiesusi savo sugrūbusias nuo darbo rankas, bet švelnias kaip motinos, priglaudė prie savęs mudviejų palenktas galvas ir tyliai laimino pasirinktą kelią, kurį mums nurodė gili Tėvynės meilė, priešinimasis prieš elementariausių žmogaus teisių sunaikinimą, prieš žmogaus protu neaprepiamą dvidešimtojo amžiaus vergiją. „Viešpats Dievas tesaugo mudviejų žingsnius,“ – buvo paskutiniai mamos žodžiai.

Širdyje prašydami Aukščiausiojo palaimos, įspaudėm pirmuosius partizaniškus žingsnius į gimtąją žemę, dėl kurios prisiekėm paaukoti visas žemiškos laimės viltis ir net gyvybes.

Šis kelias jau tūkstančius buvo pakvietęs šventon kovon.

Lauke mus pasitiko vidurnakčio šaltis. Traukėm apytiksliai žinoma kryptimi, akimis spigindami tamson. Stengėmės eiti kuo atsargesniais žingsniais, kiekvienu momentu jausdami pavojų. Suragojusi nuo šalčio žemė, atrodė, per daug braškėjo po kiekvieno mūsų pėdos palietimo, neįjaukiai ir nepakenčiamai ardydama aplink viešpataujančią tylą. Keleto kilometrų mišką perėjom laimingai ir atsidūrėm plynuose laukuose. Pradėjo tyliai kristi baltos snieguolės, pamažu glausdamosi prie sustingusios žemės. Mums iš paskos driekėsi paliekami pėdsakai. Šiuo metu jie buvo nepavojingi, nes po kelių minučių naujos snieguolės juos užklos. Susidaręs plonutis sniego sluoksnis mažino mudviejų pačių keliamą „nepakeliamą triukšmą“. Pakeliui sutikta upė, kurią būtinai reikėjo perkirsti, nuo rudens dar nebuvo suėjusi į va-

gą. Nežinodami per ją jokių lieptų nė seklumų, buvom priversti keltis ties ta vieta, kurią pirmiausia pasiekėm. Pliaukšėdami lediniame vandenyje, pasiekėm vagą. Vaduodamiesi nukarusiomis krūmų šakomis, persikorėm į kitą upės pusę, sušlapdami tik iki kinkų. Dar po keleto kilometrų pasiekėm sutartą vietą. Čia jau radom mus aplenkusius septynis partizanus: Mykolą Joną, Kardą, Uosį, Miškinį, Rainį, Šalną ir Kairį.

Tiek aš, tiek brolis jautėmės tikri naujokai – kaip kalboje, taip ir judėsiuose bei santykiuose su kitais partizanais trūko laisvumo, kurio pavydėjome draugams. Nesiorientavome nė kaip su ginklais elgtis – kur kiekvienu momentu juos laikyti, kaip pasidėti... Ir didžiausias trūkumas, kurį tą Naujųjų metų naktį jautėme, tai stoka pakilių nuotaikos, kuri vėliau, jau įgudus, visada laidavo neišsemiamų pokalbių temas tiek su gyventojais, tiek tarpusavy, į kiekvieną, nors ir tragiškiausią padėtį žiūrėti pro humoro prizmę.

Prieš pat švintant staiga atgriuvęs sargybinis pranešė, kad vieškeliu nuo Prienų, Dambravos dvaro link, šviečia ilga vora mašinų. Ši žinia visus sukėlė ant kojų. Kardas nubėgo nakties žiūronais stebėti aplinką, visi skubėdami ruošėmės ir laukėme komandos...

Parengė Dalia LUKŠAITĖ-MACIUKEVIČIENĖ

Nuotr. Neringos Jencės-Kubilienės

Dalia Lukšaitė-Maciukevičienė ir Kęstutis Lukša už 2021 metais parodytą dėmesį ir pagarbą Laisvės Kovotojo Karžygio Juozo Lukšos atminimui, už jo garbingo vardo garsinimą nuoširdžiai dėkoja: LR Seimo pirmininkės pavaduotojai Radvilei Morkūnaitei-Mikulėnienei, LR krašto apsaugos ministrui Arvydui Anušauskui, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generaliniam direktoriui Arūnui Bubniui ir istorikams, Kauno rajono merui Valerijui Makūnui, Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos direktoriui Vidmantui Vitkauskui ir bendruomenei, Vytauto Didžiojo karo muziejaus, Prienų krašto muziejaus, Marijampolės kraštotyros ir Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus istorikams, Lietuvos šaulių sąjungai ir Vlodo Putvinskio-Pūtvio klubui, LRT televizijai, „Tremtinio“ redakcijai, žiniasklaidai, visuomeninėms organizacijoms.

VšĮ „Lukšų vyrai“ įkūrėjas Gintautas Mauricas ir Kęstutis Lukša

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2022 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškinišką, paskambinus informacijos telefonu 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 3,81 €; 3 mėn. – 11,46 €; 6 mėn. – 22,92 €; 12 mėn. – 45,84 €.

